

Hengellisyys ja hengellinen väkivalta

Tuomo Salovuori
Sininauhaliitto

2022-2023

#IhmisenPuolella

Mitä hengellinen väkivalta on?

- Suomen evankelis-luterilainen kirkko määrittelee hengellisen väkivallan henkiseksi väkivallaksi, johon liittyy uskonnollinen ulottuvuus.
- Epätasavertainen tilanne jossa yhteisön uskonon liittyviä arvoja, tulkintoja ja merkityksiä pidetään ehdottomina totuuksina ja yksilön katsotaan harhautuneen siitä.
- Tilanteita joissa oman mielipiteen tai näkemysten esittämiseen liittyy sosiaalisia tai hengellisiä riskejä
- Vallan ja auktoriteettiaseman väärinkäyttöä uskonnollisessa kontekstissa.
- Henkistä, fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa, joka tapahtuu uskonnollisessa kontekstissa.
- Manipulointia, painostamista, pelottelua, syylistämistä, kontrollointia, sosiaalista eristämistä.

Missä sitä esiintyy?

- Yleisintä fundamentalistisissa lahkoissa, joissa on voimakas karismaattinen johtaja.
- Voi tapahtua myös perheissä tai parisuhteessa tai yksittäisissä kohtaamisissa.
- Tilanteissa, joissa ihmisen itsemääräämisoikeutta tai uskonnonvapautta ei kunnioiteta.

- Toisaalta ihmisen hengellisyyteen liittyvät kysymykset ja tarpeet voidaan kokonaan ohittaa ja jättää vastaamatta.

Tutkija Steven Hassan on määritellyt ”psykopatologisen uskonnollisen yhteisön tunnusmerkit” (Steven Hassan: *Combatting Cult Mind Control*, 1988)

- **Sisäinen kontrolli:** miten paljon yhteisö määrää jäsentensä henkilökohtaisista asioista. Jäsenen velvollisuus raportoida tekemisistään ylemmässä asemassa oleville.
 - **Käytöksen valvonta;** vaatetus & muu ulkoinen olemus, muu käyttäytyminen
 - **Ajattelun valvontaa;** puhdasoppisuus, mustavalkoisuus, dualistinen maailmankuva jossa pahuus on yhteisön ulkopuolella
 - **Tunteiden valvonta;** syyllistäminen, pelottelu
 - **Informaation valvonta**
 - **Johdon autoritaarisuus:** kuinka erehtymättöminä johdon määräyksiä on pidettävä, suljetaanko niiden arvostelija ulkopuolelle. Velvollisuus totella johtajan/johtajien käskyjä.
 - **Opillinen dogmaattisuus, totisuus:** todellisuuskäsityksen ja oppien jäykkyys. Suvaitsemattomuus erilaista ajattelua kohtaan. Kuinka pitkälle oppi tarjoaa jäsenille valmiit mielipiteet.
-
- Pelko, häpeä, syyllistäminen ja suorituskeskeinen hengellisyys tuntomerkkeinä.
 - ”Hedelmistään puu tunnetaan” on hyvä ohje. Mikä tunne jää kohtaamisesta?

Hengellinen väkivalta on kritisoitu teema myös Raamatun teksteissä.

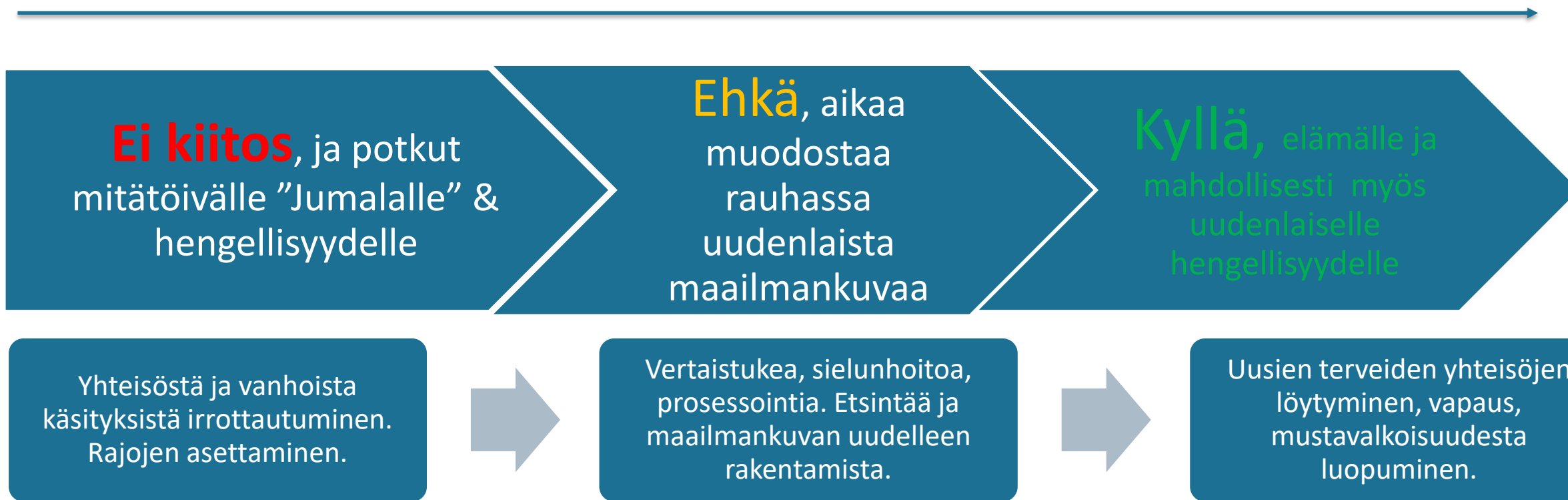
- . ”Sen profeetat valkaisivat kaiken tämän kalkilla, kun näkivät olemattomia näkyjä ja ennustivat kansalleen perättömiä. He sanoivat: ’Näin sanoo Herra Jumala’, vaikka Herra ei ollut sanonut mitään”. Hesekiel 22:28
- ”He köyttävät kokoon raskaita ja hankalia taakkoja ja sälyttävät ne ihmisten kannettaviksi, mutta itse he eivät halua niitä sormellaankaan liikauttaa”. Matteus 23:4
- ”Miksi te siis nyt uhmaatte Jumalaa ja panette opetuslasten harteille ikeen, jota eivät meidän isämme emmekä me itse ole jaksaneet kantaa?”. Apostolien teot 15: 10
- Vertaa:
- »Tulkaa minun luokseni, kaikki te työn ja kuormien uuvuttamat. Minä annan teille levon. Ottakaa minun ikeeni harteillenne ja katsokaa minua: minä olen sydämeltäni lempeä ja nöyrä. Näin teidän sielunne löytää levon. Minun ikeeni on hyvä kantaa ja minun kuormani on kevyt.» Matt. 11:28
- ”Varokaa vääriä profeettoja. He tulevat luoksenne lampaiden vaatteissa, mutta sisältä he ovat raatelevia susia. Hedelmistä te heidät tunnette”. Matteus 7:15
- ”Voi teitä, lainopettajat ja fariseukset.....Te käärmeet, te kyykäärmeitten sikiöt! Miten te voisitte välttää kadotustuomion?”. Matteus 23:33

Opastinsilta 7 A, 00520 Helsinki • toimisto@sininauha.fi • www.sininauhaliitto.fi

Mitä ei tarvitse leimata hengelliseksi väkivallaksi?

- Normaaliin hengelliseen matkaan kuuluu joskus hengellisestä yhteisöstä pois kasvaminen, oman kasvun ja uskon muuttumisen kautta.
- Vaikka meillä on taipumus mustavalkoiseen ajatteluun, niin jätetyissä yhteisöissä on voinut olla myös monia hyviä asioita, jotka ovat antaneet meille tukea matkallamme eteenpäin.
- On myös muistaa, että vapauttava ja elämää palveleva syyllisyyden kokemus on joskus tarpeen ja oman kasvun edellytys: ”Jumalan mielen mukainen murhe saa aikaan parannuksen, jota ei tarvitse katua, sillä se johtaa pelastukseen. Maallinen murhe sen sijaan tuottaa kuoleman.” 2 Kor 7:10
- Vrt. yhteiskuntavastuullisuus, ympäristötietoisuus yms. kehotukset ” parannukseen”.
- Sormella osoittelua on vältettävä: ”Tukki otettava omasta silmästä, ennen kuin tikku toisen silmästä”.

Hengellisestä väkivallasta toipuminen

<https://www.nacr.org/abusecenter/recovery-from-distorted-images-of-god-with-juanita-ryan>

Sininauhaliiton hengellisen työn eettiset ohjeet

- 1 Jokaista ihmistä arvostetaan ja kunnioitetaan ainutkertaisena, elämään kutsuttuna yksilönä.
- 2 Jokainen ihminen saa itse määritellä oman hengellisyytensä ja hengellisen tuen tarpeensa.
- 3 Keskustelu hengellisistä asioista ja hengellisen puheen tai musiikin kuuntelu on aina vapaaehtoista.
- 4 Hengellisen työn toimintaa toteutetaan turvallisessa ilmapiirissä.
- 5 Hengellisessä hädässä tavoitteena on tukea ihmistä viipymättä.
- 6 Hengellinen työ kaikissa muodoissaan pyrkii olemaan luotettavaa ja vakaata.

VINKKEJÄ TOIPUMISEEN Janne Villan haastattelu Kirkko ja Kaupunki 22.04. 2013

- Toipujan kannattaa käyttää hyväkseen kaikkia auttamiskanavia, jotka hän kokee tilanteeseensa sopiviksi. Ensiarvoisen **tärkeää** on, ettei uhri jää nuolemaan haavojaan yksin, vaan **jakaa kokemuksensa jonkun luotettavan ja turvallisen ihmisen kanssa**.
- **Vertaistuki on kullanarvoista**. Sitä voi löytää uskontojen uhrien tukiryhmien lisäksi muualtakin. Samanlaista väkivaltaa kokeneet voivat jakaa keskenään selviytymiskeinojaan ja kipeitä kokemuksiaan, joita ulkopuolisten on ehkä vaikeaa ymmärtää.
- **Kirkon** perheneuvonnan **ammattilaiset** auttavat ihmisiä katsomuksesta ja kirkkoon kuulumisesta riippumatta. Monien yhteisöjen sisältä löytyy myös kokeneita sielunhoitajia, esimerkiksi pappeja ja diakoneja, jotka voivat auttaa väkivallan usein tuottamassa hengellisessä kriisissä.
- Myös omien **perheenjäsenten ja ystävien kanssa voi jakaa taakkojaan**, kunhan muistaa, etteivät he ole terapeutteja. Joskus sekä läheiset että uskonyhteisö ovat pikemminkin osa ongelmaa kuin sen ratkaisua, jolloin apua kannattaa etsiä ulkopuolelta.
- Monen uhrin kokemus on, että myös **usko, rukous ja Jumala auttavat hädän hetkellä**.

Armo ja anteeksianto,
vastamyökkynä
syyllisyydelle ja häpeälle.
Oikeus elää
virheitä tehneenä ihmisenä.

Voima itsen ulkopuolelta

Rakkaus, lohdutus

MITÄ HENGELLISYYS VOI PARHAIMMILLAAN ANTAA

Tarkoitus, tehtävä

Tyyneys, rauha, turvallisuus

Johdatus, ohjaus, tienviitat

Vapaus!

Ilo, kiitollisuus, toivo

Yhteys toisiin ihmisiin

Oma tahti!

Lisätietoa:

- <https://www.nacr.org/abusecenter/spiritual-abuse>
- <https://sielunhoidonaikakauskirja.fi/2019-1/hengellinen-vakivalta/>
- Hackney, C. H. & Sanders, G. S: Religiosity and Mental Health: A Meta-Analysis of Recent Studies. Journal of Scientific Study of Religion 42 (1), 43–55, 2003.
- Hurtig Johanna (2013): Taivaan taimet - Uskonnollinen yhteisyys ja väkivalta. Tampere: Vastapaino.
- Lidman Suvi (2020) Taivas ja syli – Kertomus parisuhdeväkivallasta vanhoillislestadiolaisessa perheessä. Helsinki: Gaudeamus.
- Hassan, Steven: Combatting Cult Mind Control, 1988.
- Linjakumpu, Aini: Uskonnon varjot. Hengellinen väkivalta kristillisissä yhteisöissä, 2015.
- Miettinen, Terho & Pelli, Raija: Harhaanjohtajat – vahvassa uskossa, 2017.
- Aila Ruoho: Vartiotornin varjossa. Toisenlainen totuus jehovantodistajuudesta, 2015.
- Janne Villa: Hengellinen väkivalta, 2013.
- <https://www.uskontojenuhrientuki.fi/>